

# Motion till riksdagen

1989/90:L616

av Lars Norberg och Rolf L Nilson (mp, vpk)

Skadeståndsansvaret vid kärnkraftsolyckor

---

Normalt gäller för företag som bedriver farlig verksamhet s.k. strikt ansvar. Det betyder att den som bedriver verksamheten skall ersätta skador föranledda av verksamheten oberoende av om uppsåt eller vårdslöshet har förelagat eller ej. Ansvaret är dessutom normalt obegränsat, exempelvis enligt flyg- eller järnvägsansvarighetslagen.

När det gäller konsekvenser av kärnkraftsolyckor är det emellertid annorlunda. Enligt atomansvarighetslagen är reaktorinnehavaren betalningsansvarig för skador upp till 800 milj. kr. Därefter inträder statligt ansvar för tillkommande skadestånd upp till 3 000 milj. För skador som kostar mer än 3 000 milj. finns ingen ansvarig. Den drabbade allmänheten får stå sitt eget kast. Detta är orimligt, och det ter sig särskilt orimligt för den del av befolkningen som i folkomröstning och politiska val tagit ställning mot kärnkraften.

Detta måste ändras. Det finns ingen anledning att kärnkraften i skadeståndsrättsligt avseende skall behandlas annorlunda än någon annan miljöfarlig verksamhet. Det måste vara statens skyldighet att tillse att ingen organisation får bedriva en verksamhet med stora möjliga skadekonsekvenser med mindre än att organisationen kan garantera ersättning för skador som verksamheten kan förorsaka på tredje mans liv, hälsa och egendom.

Frågan behandlades av 1988/89 års riksdag (LU 23). Lagutskottets majoritet påstod då att en lagstiftning som kräver obegränsat ansvar av reaktorinnehavare skulle strida mot 1960 års Pariskonvention. Internationella konventioner brukar normalt reglera relationer mellan fördragsländerna. I detta fall så regleras vilka garantier som ett land ställer upp om dess verksamhet vållar skada i ett grannland. Skulle det verkligen vara så, att Pariskonventionen förhindrar att svenska reaktorinnehavare avkrävs fullständigt skadeståndsansvar för skador på inhemsk befolkning och svensk egendom, så bör Sverige snarast frånträda konventionen, eller se till att den blir ändrad. Det enda rimliga kravet är ju att obegränsat ansvar skall gälla även för skador som överskrider nationsgränserna.

Vi kan väl inse att reaktorinnehavaren inte har möjlighet att svara för tänkbara skador. Harrisburgkatastrofen har kostat mer än vad det kostade att bygga anläggningen. I Tjernobyl talar man om havda kostnader på 100 miljarder och väntade kostnader av samma storlek, vilka drabbar staten Vitryssland så hårt att man talar om statsbankrutt. Vi inser också att inget för-

säkringsbolag eller grupp av bolag är villiga att teckna försäkringar av den storleksordningen. Det återstår då bara två moraliskt anständiga lösningar. Antingen ikläder sig svenska staten det fulla skadeståndsansvaret eller också skall staten se till att verksamheten upphör. Att lätsas som om problemet inte existerade är en klart omoralisk attityd.

När det gäller kostnader för Tjernobylyolykan i Sverige har staten enligt en utredning av näringsutskottets kansli 1989 (1988/89:NU25) lagt ut ca en halv miljard på konsekvenslindrande åtgärder. Vad den därutöver kostat kommunerna och allmänheten är det ingen som vet. Och inte heller kan man mäta det psykiska lidande som vållats människor i de utsatta områdena, som fått sin husbehovsodling av grönsaker omintetgjord, som oroar sig för skador på småbarn som utsatts för stor strålning de första dagarna efter olykan, som inte kunnat bedriva jakt och fiske som förut. Alla sådana oersättliga kostnader gör det givetvis än mer angeläget att de som drabbas åtminstone får ersättning för de beräkningsbara kostnaderna fullt ut. Det kan konstateras att om kostnaderna för Tjernobylykatastrofen i Sovjet är av storleksordningen 200 miljarder svenska kronor, så är detta ett belopp som vida överskrider vad som omsatts i hela det svenska kärnkraftsprogrammet i byggnads-kostnader och driftkostnader sedan starten 1972.

Att staten kan beordra alla vuxna medborgare under 65 års ålder att utöva tjänsteplikt vid en eventuell stor kärnkraftskatastrof ter sig för många upprörande. Men än mer upprörande är det att staten samtidigt begränsar sitt ekonomiska ansvar till 3 miljarder. Dessutom är det uppenbart att en stor kärnkraftsolycka leder till förluster som aldrig kan ersättas, både för nationen och för individen, även om obegränsat ansvar föreläg.

Vi kräver sålunda en lagändring så att reaktorägaren ikläder sig obegränsat skadeståndsansvar för kärnkraftsolyckor, alternativt att sådant ansvar avkrävs staten. Det förra alternativet torde dock vara liktydigt med att förbjuda kärnkraft, eftersom inga privata bolag torde kunna ta hela ansvaret för en sådan olycka. Och försäkringar torde bli omöjliga att teckna.

Därtill är det hög tid att antingen utträda ur Pariskonventionen eller verka för att obegränsat ansvar även skall gälla över nationsgränserna.

## Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att atomansvarighetslagen skall ändras så att obegränsat skadeståndsansvar inträder för reaktorinnehavare, alternativt svenska staten vid ett eventuellt reaktorhaveri i Sverige.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige internationellt skall verka för att strikt skadeståndsansvar vid kärnkraftsolyckor skall gälla även över nationsgränserna.

Stockholm den 23 januari 1990

*Lars Norberg (mp)*

*Rolf L Nilson (vpk)*